

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **Mgr. M.Š.**, bývajúcej v M., proti žalovaným 1/ **Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti SR**, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, 2/ **Slovenská republika - Okresný súd Martin**, so sídlom v Martine, E.B. Lukáča č. 2A, o **náhradu nemajetkovej ujmy** v peniazoch, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp.zn. 7C/160/2009 a na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 6 NcC/4/2010, v konaní o vylúčenie sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania veci takto

r o z h o d o l :

Z rozhodovania o tom, či sudcovia Okresného súdu Martin sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ktorá je na tomto súde vedená pod sp. zn. 7 C 160/2010,

1. s ú v y l ú č e n í sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. F. P., JUDr. J. B., JUDr. L. M., JUDr. I. N., JUDr. M. N., JUDr. K. P., Mgr. Z. Š., JUDr. M. B., JUDr. A. G., JUDr. J. K. a JUDr. D. W..

2. n i e s ú v y l ú č e n í sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. M. U., JUDr. M. J., Mgr. F. D., JUDr. R. U., JUDr. Y. D., Mgr. K. B., JUDr. O. B., JUDr. D. C., JUDr. M. C., JUDr. M. D., Mgr. K. H., JUDr. J. K., JUDr. E. M., JUDr. A. P., JUDr. T. R., Mgr. M. Š., JUDr. G. V., JUDr. Erika Č.á, JUDr. J. M., JUDr. E. Š., Mgr. N. T., JUDr. J. U., JUDr. Z. J., JUDr. E. K., JUDr. P. Polka, JUDr. M. R., JUDr. V. S. a JUDr. V. P..

O d v ô v o d n e n i e

V konaní, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 7C/160/2009 o náhradu nemajetkovej ujmy, oznámili sudcovia Okresného súdu Martin, že sú u nich dané dôvody,

pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 O.s.p. a § 15 O.s.p.).

O tom, či sudcovia Okresného súdu Martin sú v tejto veci vylúčení z prejednávania a rozhodovania, mal rozhodnúť Krajský súd v Žiline ako súd nadriadený (§ 16 ods. 1 O.s.p.) v konaní sp.zn. 6 NcC/4/2010. Pretože podľa oznámenia niektorých sudcov Krajského súdu v Žiline sú u nich dané dôvody vylučujúce sudcu z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 O.s.p. a § 15 O.s.p.), bol spis predložený na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia sudcov (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezaujatosti.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť,
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu, charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto

prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v snahe zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadštržania určitej procesnej strane). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadštržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho

prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio", teda nezávisle a nestranne.

V bode 1. výrokovej časti uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sú uvedení sudcovia Krajského súdu v Žiline, ktorí sa vyjadrili tak, že majú k žalobkyni (sudkyni okresného súdu Martin) bližší osobný (priateľský) vzťah, pri ktorých dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru o existencii skutočnosti, ktorá je relevantná z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., a ktorá ich vylučuje z prejednávania a rozhodovania v danej veci.

V prípade ďalších sudcov Krajského súdu v Žiline, ktorí vo svojich písomných vyjadreniach poukázali na (len) kolegiálny vzťah k žalobkyni a zo vzťahu takejto povahy vyvodzovali buď existenciu ale i neexistenciu dôvodu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania veci, vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec ich vzájomných vzťahov neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o ich nezaujatosti. Iba skutočnosť, že určitá vec sa týka sudcu, ku ktorému má iný sudca len rýdzo kolegiálny a profesionálny vzťah, sama o sebe nie je dôvodom pre

jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 14 ods.1 O.s.p. Rovnako nie je daný dôvod pochybovať o nezaujatosti tých sudcov, ktorí vo svojich písomných oznámeniach nedeclarovali vzťah k účastníkom konania ani k veci.

V prípade sudcov Krajského súdu v Žiline, ktorí vo svojich písomných vyjadreniach vyvodzovali svoju zaujatosť z pomeru k prejednávanej veci podaním rovnakej, či obdobnej žaloby, alebo uviedli, že sa ich predmet sporu týka ako sudcov, vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že nestrannosť sudcu nemôže ohroziť ani vedenie civilnoprávneho konania medzi sudcom a osobným úradom sudcu. Sudca je v tomto prípade súkromnou osobou, ktorému ústava zaručuje prístup k súdu a podaním žaloby len realizuje svoje právo na súdnu ochranu. Uplatnený nárok je majetkovej povahy a nevybočuje z rámca práva každej osoby na súdnu ochranu.

Sama skutočnosť, že sudca v určitej občianskoprávnej veci dopadajúcej na jeho osobu a jeho osobné pomery uplatnil podaním žaloby na súde konkrétny nárok, nevyklučuje bez ďalšieho z prejednávania a rozhodovania veci sudcu určeného rozvrhom práce súdu, ktorý sám (rovnako ako súkromná osoba) podal (alebo nepodal) obdobnú žalobu (Stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho Súdu Slovenskej republiky zo 6. decembra 2010, Cpj 31/2010, obdobne aj uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Nc 8/2010, sp.zn. 7Nc 8/2010).

Za vzťah sudcu k veci, ktorý by zakladal dôvod na jeho vylúčenie podľa § 14 ods.1 O.s.p., nemožno považovať ani skutočnosť, že predmet sporu sa dotýka všetkých sudcov. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenej sudcom v súvislosti s porušením zásady rovnakého odmeňovania za rovnakú prácu je nárokom, o ktorom môže rozhodnúť len súd v rámci svojej zákonnej kompetencie; žiadnemu inému orgánu preto rozhodovanie o ňom neprislúcha. Predpoklad námietky, že má ísť o situáciu, v ktorej pre vzťah k veci nie je v Slovenskej republike jediný sudca, u ktorého by nechýbali pochybnosti o jeho nezaujatosti predmetnú vec prejednať a rozhodnúť, predstavuje (znamená) odmietanie poskytnutia spravodlivosti - *denegatio iustitiae*, čo je neprípustné.

Z dôvodov vyššie uvedených rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sudcovia uvedení bode 1. výrokovej časti tohto uznesenia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania danej veci a sudcovia uvedení v bode 2. výrokovej časti uznesenia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. januára 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :

Hrčková Marta